

český jazyk a literatura v českých školách v zahraničí

Metodický materiál pro učitele 2. stupně základní školy

FRANTIŠEK BROŽ

Vzdělávací obsah vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace – český jazyk a literatura** na českých školách v zahraničí

2. stupeň

Cílem tohoto materiálu je poskytnout českým školám v zahraničí metodickou a didaktickou podporu tak, aby bylo žákům druhého stupně těchto škol umožněno efektivní osvojení znalostí a dovedností v českém jazyce a literatuře. Vzdělávací obsah oblasti Jazyk a jazyková komunikace – český jazyk a literatura není nutné v českých školách v zahraničí kopírovat ve stejném rozsahu jako v podmínkách vzdělávání v České republice. V cizojazyčném prostředí nabývá na významu komunikační a gramotnostní pojetí výuky českého jazyka a literatury, proto byly pro potřeby tohoto materiálu očekávané výstupy z aktuálního znění RVP ZV (2021) upraveny tak, aby napomáhaly k uplatnění uvedeného pojetí výuky včetně využití inovativních přístupů.

Východiskem metodického materiálu je tedy implementované znění očekávaných výstupů pro potřeby českých škol v zahraničí, a to při zachování rámcového vymezení učiva v souladu s RVP ZV. Metodický materiál je orientován na očekávané výstupy na konci školní docházky. Očekávané výstupy jsou formulovány tak, aby umožňovaly v široké míře zapojení inovativních prvků do výuky. Jsou uvozeny úvodním metodickým ukotvením, které zdůvodňuje potřebnost pro vzdělávání v českých školách v zahraničí, ukazuje návaznost na výstupy RVP ZV, uvádí doporučené učivo, vhodné didaktické metody a způsoby hodnocení a odkazuje na vybrané využitelné digitální zdroje. Očekávané výstupy pro české školy v zahraničí jsou doplněny pracovními listy, jejichž zaměření napomáhá osvojení daných výstupů. Pracovní listy jsou koncipovány pro práci ve výuce v určitém časovém prostoru, jehož přesnější definování stanovuje vyučující podle potřeb výuky v dané třídě. Při předpokladu vysoké míry individuálních odchylek mezi jednotlivými českými školami v zahraničí ponechávají pracovní listy vyučujícím dostatek prostoru k jejich využití v různých ročních se zohledněním učebního pokroku žáků v podmínkách konkrétních škol. Pracovní listy jsou určeny k rozvoji dovedností spadajících pod očekávané výsledky učení, případně k monitorování dosažené úrovně osvojení v daném okamžiku, nikoli pro hodnocení výsledků vzdělávání. Mají ilustrativní charakter, tzn. ukazují příklady možných činností přispívajících k naplnění očekávaného výstupu.

Z důvodu jednodušší orientace v metodickém materiálu jsou pracovní listy vedle kódu, který je přiřazuje k očekávaným výstupům, identifikovány také jejich zkráceným pojmenováním, vystihujícím základní charakter očekávaného výstupu ve spojení s učivem:

Výstup: Zahr-ČJL-9-1-01 **rozlišuje subjektivní a hodnotící sdělení od objektivního, rozpozná manipulativní komunikaci a zaujímá k ní kritický postoj**

Pracovní list: Manipulace, objektivita sdělení

Výstup: Zahr-ČJL- 9-1-02 **ovládá základní principy respektující komunikace, vyjadřuje svůj názor a zapojuje se do diskuze**

Pracovní list: Respektující komunikace

Výstup: Zahr-ČJL- 9-1-03 **vyjadřuje se kultivovaně a přiměřeně vzhledem ke komunikační situaci**

Pracovní list: Kultivované vyjadřování

Výstup: Zahr-ČJL- 9-1-04 **užívá vhodně v mluveném projevu verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků řeči**

Pracovní list: Verbální a nonverbální prostředky

Výstup: Zahr-ČJL- 9-1-05 **porozumí textu, formuluje a zaznamenává jeho hlavní myšlenky**

Pracovní list: Porozumění textu

Výstup: Zahr-ČJL- 9-1-06 **vytváří vlastní jazykově správný a koherentní text s ohledem na jeho účel, text po sobě kontroluje a případné nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní**

Pracovní list: Tvorba vlastního textu

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-01 **ovládá spisovnou výslovnost**

Pracovní list: Spisovná výslovnost

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-02 **orientuje se ve způsobech obohacování slovní zásoby, zásadách slovtvorby, rozlišuje významy slov a slovních spojení**

Pracovní list: Slovtvorba a význam slov

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-03 **pracuje samostatně s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami v tištěné i digitální podobě**

Pracovní list: Slovníky a příručky

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-04 **třídí slovní druhy a tvoří spisovné tvary slov**

Pracovní list: Tvarosloví

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-05 **ovládá pravopis; případné chyby a nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní**

Pracovní list: Pravopis

Výstup: Zahr-ČJL-9-2-06 **rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu, orientuje se v systému jazyků**

Pracovní list: Spisovnost a nespisovnost

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-01 **reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla**

Pracovní list: Reprodukce a interpretace

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-02 **formuluje dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo**

Pracovní list: Dojmy z četby

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-03 **vytváří vlastní literární texty**

Pracovní list: Vlastní literární text

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-04 **prokáže základní přehled o české a světové literatuře (s oporou ve vlastní četbě), rozlišuje základní literární druhy a žánry**

Pracovní list: O literatuře

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-05 **porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování**

Pracovní list: Literatura – divadlo – film

Výstup: Zahr-ČJL-9-3-06 **vyhledává informace v různých typech informačních zdrojů**

Pracovní list: Informační zdroje

Pracovní listy v naprosté většině obsahují otevřené úlohy se širokou odpovědí, což znamená, že u nich není možné uvádět výčet správných řešení. Některé pracovní listy jsou zpracovány ve vícero mutacích, aby bylo možné s pracovními listy cíleně pracovat jednak s různými tématy, jednak podle individuálních momentálních schopností žáků. Zároveň slouží jako inspirace pro učitele, kteří samostatně tvoří pracovní listy, gradují jejich úroveň obtížnosti apod.

Úprava očekávaných výstupů pro české školy v zahraničí

Ročník: 6.–9.

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Implementace výstupů na úrovni školy – žák:	Výstupy podle RVP ZV – žák:
ZŠ1R-ČJL-9-1-01 rozlišuje subjektivní a hodnotící sdělení od objektivního, rozpozná manipulativní komunikaci a zaujímá k ní kritický postoj	ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji
ZŠ1R-ČJL-9-1-02 ovládá základní principy respektující komunikace, vyjadřuje svůj názor a zapojuje se do diskuze	ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru
ZŠ1R-ČJL-9-1-03 vyjadřuje se kultivovaně a přiměřeně vzhledem ke komunikační situaci	ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj
ZŠ1R-ČJL-9-1-04 užívá vhodně v mluveném projevu verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků řeči	ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci
ZŠ1R-ČJL-9-1-05 porozumí textu, formuluje a zaznamenává jeho hlavní myšlenky	ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru
ZŠ1R-ČJL-9-1-06 vytváří vlastní jazykově správný a koherentní text s ohledem na jeho účel, text po sobě kontroluje a případné nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní	ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči
	ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
	ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát
	ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování
	ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Implementace výstupů na úrovni školy – žák:	Výstupy podle RVP ZV – žák:
ZŠ1R-ČJL-9-2-01 ovládá spisovnou výslovnost	ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova
ZŠ1R-ČJL-9-2-02 orientuje se ve způsobech obohacování slovní zásoby, zásadách slovtvorby, rozlišuje významy slov a slovních spojení	ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh
ZŠ1R-ČJL-9-2-03 pracuje samostatně s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami v tištěné i digitální podobě	ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami
ZŠ1R-ČJL-9-2-04 třídí slovní druhy a tvoří spisovné tvary slov	ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci
ZŠ1R-ČJL-9-2-05 ovládá pravopis; případné chyby a nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní	ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace
ZŠ1R-ČJL-9-2-06 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu	ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí
	ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí
	ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Implementace výstupů na úrovni školy – žák:	Výstupy podle RVP ZV – žák:
ZŠ1R-ČJL-9-3-01 reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
ZŠ1R-ČJL-9-3-02 formuluje dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora
ZŠ1R-ČJL-9-3-03 vytváří vlastní literární texty	ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
ZŠ1R-ČJL-9-3-04 prokáže základní přehled o české a světové literatuře (s oporou ve vlastní četbě), rozlišuje základní literární druhy a žánry	ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie
	ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty

<p>ZŠ1R-ČJL-9-3-05 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování</p>	<p>ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele</p>
<p>ZŠ1R-ČJL-9-3-06 vyhledává informace v různých typech informačních zdrojů</p>	<p>ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře</p>
	<p>ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování</p>
	<p>ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích</p>

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY S METODICKÝM UKOTVENÍM A PRACOVNÍMI LISTY

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-01 rozlišuje subjektivní a hodnotící sdělení od objektivního, rozpozná manipulativní komunikaci a zaujímá k ní kritický postoj

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-01 *odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji*

ČJL-9-1-02 *rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru*

ČJL-9-1-03 *rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Rozpoznání manipulativní komunikace je základním předpokladem k tomu, aby si žák osvojil dovednost manipulaci odolávat. V době, kdy se člověk setkává s manipulativními prvky v komunikaci zcela běžně, je dovednost tyto manipulativní prvky odhalit velmi důležitá. Specifickou oblastí je manipulace v reklamě, kde se často s manipulací pracuje jako s výchozím principem předpokládaného účinku na čtenáře/diváka/posluchače. OVU je propojen s dovednostmi čtení s porozuměním a práce s informacemi. Důležité je rovněž rozeznání objektivních sdělení a sdělení, která jsou různými způsoby hodnotící. Dovednost kriticky posoudit různá sdělení vytváří základní předpoklad ke svobodné existenci člověka ve společnosti.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- nalezne požadované informace v lineárním/nelineárním textu;
- rozliší podstatné a nepodstatné informace v textu;
- odhadne záměr autora textu;
- posoudí míru subjektivity sdělení;
- třídí informace v textu podle odhadovaného zamýšleného účinku na čtenáře, diváka, posluchače;
- odhalí manipulativní prvky v lineárním/nelineárním textu;
- identifikuje zjevně nemanipulativní části textu;
- ověřuje spolehlivost informací;
- odhadne adresáta reklamního sdělení

Učivo: texty a jejich čtení; lineární/nelineární texty; audio a video materiály pracující s manipulací

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2184-media-a-manipulativni-techniky>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2261-co-jsou-media>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2258-sireni-informaci?vsrc=vyhledavani&vsrid=komunikace&backlink=pxlh7>

<https://dum.rvp.cz/?rvpFilter-rvp=ZABAAB>

<https://kritickemysleni.cz/inspirace-pro-ucitele/>

Přečtěte si článek o jednom basketbalovém utkání a řešte úlohy:

<https://cz.basketball/lvi-to-zvladli-play-off-time/a14093>

Posuďte, nakolik je text objektivní, nebo subjektivní:

Uvedte v bodech nejdůležitější informace v textu:

Odhadněte, jaký je účel textu a komu je určen:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-02 ***ovládá základní principy respektující komunikace, vyjadřuje svůj názor a zapojuje se do diskuze***

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-02 *rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru*

ČJL-9-1-04 *dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci*

ČJL-9-1-07 *zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Způsob vyjadřování a formy sdělování různých obsahů patří mezi základní atributy, podle nichž jsou lidé posuzováni. Kultivované vyjadřování, které odpovídá komunikační situaci, se obecně považuje za dovednost, jež charakterizuje každého jednotlivce. Klíčovým východiskem je respektující komunikace, tedy s ohledem na osobnost mluvčího i adresáta projevu. Primárním cílem je osvojování dovednosti vést komunikaci odpovídající různým komunikačním situacím.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- dodržuje pravidla respektující komunikace;
- vede konverzaci ve spisovném jazyce;
- vede konverzaci v nespisovném jazyce;
- vyhodnotí komunikační situaci a na základě toho volí vhodné výrazové prostředky;
- uzpůsobuje mluvený projev vlastnímu komunikačnímu záměru;
- používá nonverbální prostředky řeči odpovídající komunikační situaci;
- pronese mluvený projev;
- reaguje na mluvené projevy účastníků komunikace;
- vede telefonický rozhovor, uzpůsobuje vedení telefonického rozhovoru podle partnera v komunikaci;
- vede online komunikaci;
- vede dialog v různých modelových komunikačních situacích;
- vyjádří vlastní názor a argumentačně jej obhajuje;
- účastní se diskuse s respektováním principů jejího vedení

Učivo: mluvený projev: jeho vlastnosti a formy – komunikační situace – spisovná a nespisovná výslovnost – verbální a nonverbální komunikace – dialog – vyjádření názoru a jeho argumentační obhajoba

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3121-vycpavkove-vyrazy>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/6749-nesvary-v-mluvenem-a-psanem-jazyce?vsrc=predmet&vsrclid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/6779-co-o-nas-rika-rec-tela?vsrc=predmet&vsrclid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2879-uziti-hodnoticich-vyrazu?vsrc=predmet&vsrclid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5141-cestina-soucasnosti?vsrc=predmet&vsrclid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

Přečtěte si článek a podívejte se na video:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2725496-benatky-pritvrzují-vuci-turistum-od-roku-2022-vstup-jen-s-rezervaci-jinak-hrozi-pokuta>

Připravte si mluvený projev ke spolužákům na téma *Mají Benátky regulovat počet turistů ve městě?*

Projev založte na vašem vlastním názoru a uveďte argumenty na jeho podporu:

Poté odpovídejte na dotazy spolužáků:

Rozdělte se na dvě skupiny.

Jedna skupina hájí názor, že Česká republika by se měla stát královstvím.

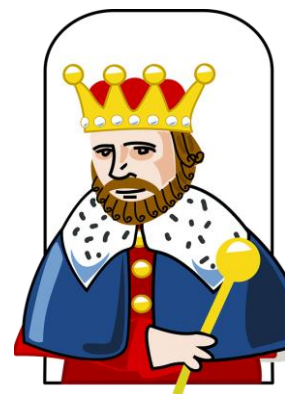
Druhá skupina je přesvědčená, že Česko má zůstat republikou.

Domluvte se, kdo bude diskusi řídit a kdo pořídí zápis z diskuse.

Po diskusi žák, který pořizoval zápis, představí závěry z diskuse.

Poté společně zpracujte do zápisu z diskuse připomínky ostatních účastníků.

Nakonec hlasováním rozhodněte o konečném znění zápisu. Schválené znění zapište.

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-03 *vyjadřuje se kultivovaně a přiměřeně vzhledem ke komunikační situaci*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-02 *rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru*

ČJL-9-1-04 *dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci*

ČJL-9-1-05 *odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru*

ČJL-9-1-07 *zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Způsob vyjadřování a formy sdělování různých obsahů patří mezi základní atributy, podle nichž jsou lidé posuzováni. Kultivované vyjadřování, které odpovídá komunikační situaci, se obecně považuje za dovednost, jež charakterizuje každého jednotlivce. Také proto se tento OVU doplňuje a částečně překrývá s OVU rozvíjejícím dovednost respektující komunikace. Primárním cílem je osvojování dovednosti vést komunikaci odpovídající různým komunikačním situacím, a to s adekvátním využitím výrazových prostředků. Akcentována je spisovná výslovnost v závislosti na komunikačním záměru.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- dodržuje pravidla respektující komunikace;
- vede konverzaci ve spisovném jazyce;
- vede konverzaci v nespisovném jazyce;
- vyhodnotí komunikační situaci a na základě toho volí vhodné výrazové prostředky;
- pečlivě vyslovuje, správně dýchá při mluvení, volí vhodné tempo řeči, volí vhodnou intonaci, volí vhodné pauzy, volí náležitý přízvuk;
- uzpůsobuje mluvený projev vlastnímu komunikačnímu záměru;
- používá nonverbální prostředky řeči odpovídající komunikační situaci;
- dovede opravit vlastní nesprávnou/nedbalou výslovnost;
- rozpozná nesprávnou/nedbalou výslovnost u partnerů v komunikaci;
- pronese mluvený projev;
- reaguje na mluvené projevy účastníků komunikace;
- vede telefonický rozhovor, uzpůsobuje vedení telefonického rozhovoru podle partnera v komunikaci;
- vede online komunikaci;
- formuluje otázky;
- formuluje odpovědi na otázky v závislosti na povaze otázky;
- vede dialog v různých modelových komunikačních situacích

Učivo: mluvený projev: jeho vlastnosti a formy – komunikační situace – spisovná a nespisovná výslovnost – dýchání – intonace – přízvuk – tempo řeči – pauzy – verbální a nonverbální komunikace – dialog – vyjádření názoru a jeho argumentační obhajoba

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;

- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3121-vycepavkove-vyrazy>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/6749-nesvary-v-mluvenem-a-psanem-jazyce?vsrc=predmet&vsrcid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/6779-co-o-nas-rika-rec-tela?vsrc=predmet&vsrcid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2879-uziti-hodnoticich-vyrazu?vsrc=predmet&vsrcid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5141-cestina-soucasnosti?vsrc=predmet&vsrcid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://www.nebojteseinternetu.cz/page/3416/on-line-komunikace/>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3146-tempo-reci?vsrc=vyhledavani&vsrcid=tempo+%C5%99e%C4%8Di>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3164-prizvuk>

9.1.03 Kultivované vyjadřování

Připravte si mluvený projev ke spolužákům, které chcete přesvědčit, aby se zapojili do dobročinné akce. Téma dobročinné akce si zvolte sami.

Při přípravě projevu dbejte na to, abyste používali takové jazykové prostředky, které spolužáky zaujmou a které vám pomohou dosáhnout vašeho záměru.

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-04 *užívá vhodně v mluveném projevu verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků řeči*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-02 *rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru*

ČJL-9-1-04 *dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci*

ČJL-9-1-05 *odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru*

ČJL-9-1-06 *v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Způsob vyjadřování a formy sdělování různých obsahů patří mezi základní atributy, podle nichž jsou lidé posuzováni. Kultivované vyjadřování, které odpovídá komunikační situaci, se obecně považuje za dovednost, jež charakterizuje každého jednotlivce. Účinek mluveného projevu může být do značné míry ovlivněn užitím nonverbálních a paralingválních prostředků řeči. Také proto se tento OVU doplňuje a částečně překrývá s OVU rozvíjejícími dovednosti respektující komunikace a kultivované komunikace. Primárním cílem je osvojování dovednosti vést komunikaci odpovídající různým komunikačním situacím, a to s adekvátním využitím verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- dodržuje pravidla respektující komunikace;
- vede konverzaci ve spisovném jazyce;
- vede konverzaci v nespisovném jazyce;
- vyhodnotí komunikační situaci a na základě toho volí vhodné výrazové prostředky;
- pečlivě vyslovuje, správně dýchá při mluvení, volí vhodné tempo řeči, volí vhodnou intonaci, volí vhodné pauzy, volí náležitý přízvuk;
- uzpůsobuje mluvený projev vlastnímu komunikačnímu záměru;
- používá nonverbální prostředky řeči odpovídající komunikační situaci;
- pronese mluvený projev;
- reaguje na mluvené projevy účastníků komunikace;
- vede dialog v různých modelových komunikačních situacích

Učivo: mluvený projev: jeho vlastnosti a formy – komunikační situace – spisovná a nespisovná výslovnost – verbální prostředky řeči – nonverbální prostředky řeči – paralingvální prostředky řeči

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2734-neverbalni-komunikace-rec-tela>

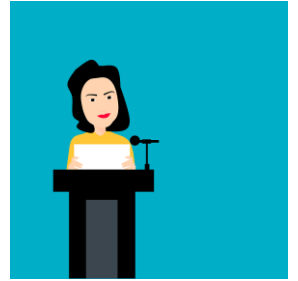
<https://edu.ceskatelevize.cz/video/4355-nespisovna-cestina-a-jeji-utvary?vsrc=predmet&vsruid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3080-hyperkorektnost-ve-vyjadrovani?vsrc=predmet&vsruid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2879-uziti-hodnoticich-vyrazu?vsrc=predmet&vsruid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3265-vykani?vsrc=predmet&vsruid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

9.1.04 Verbální a nonverbální prostředky

Připravte si krátký mluvený projev ve spisovném jazyce o městě, ve kterém žijete. Do projevu zařaďte i několik nespisovných výrazů (maximálně pět). Projev předněte spolužákům a vyzvěte je, aby opravili nespisovné výrazy ve vašem projevu:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-05 *porozumí textu, formuluje a zaznamenává jeho hlavní myšlenky*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Osvojení dovednosti studijního čtení s porozuměním je základním předpokladem pro úspěšný průběh dalšího vzdělávání žáka. Číst a rozumět čtenému textu spoluvytváří primární gramotnost, od níž se odvíjí potenciál rozvoje žáka v dalších dovednostech. Čtení s porozuměním je velmi úzce provázáno s prací s informacemi. Návazností je práce žáka ve formě zpracování poznámek, výpisků a referátů.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- řeší úlohy ověřující dovednost čtení s porozuměním, odvozené od výchozích textů;
- vyhledá klíčová slova v textu;
- vyjádří hlavní myšlenku/myšlenky textu;
- zpracuje výpisky, poznámky k textu, výtah z textu;
- zpracuje a následně prezentuje referát;
- využívá text jako oporu ke zpracování a prezentaci požadovaného útvaru;
- porozumí základní potřebné jazykovědné terminologii (učení probíhá od dovedností k terminologii, nikoli naopak)

Učivo: čtení s porozuměním – studijní čtení – klíčová slova – poznámky – výtah – výpisky – referát

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://kritickemysleni.cz/inspirace-pro-ucitele/>

<https://ucitazit.com/kriticke-mysleni-na-zakladni-skole/>

https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Publikace/ulohy_cg_.pdf

Přečtěte si text o historii hradu Karlštejn:

<https://www.hrad-karlstejn.cz/cs/o-hradu/historie>

Řešte následující úlohy:

Určete hlavní myšlenku/myšlenky textu:

Vypište z textu klíčová slova:

Připravte si podklad pro krátký referát:

Předneste podle připraveného podkladu krátký referát na téma Historie hradu Karlštejn.

Podívejte se na video:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/1150-kokorinsko-divoka-krajina-pod-bezdezem?vsrc=predmet&vsrcid=zemepis%7E2-stupen-zs>

Řešte následující úlohy:

Zaznamenejte si v bodech nejdůležitější informace obsažené ve videu:

Vypište z textu klíčová slova:

Napište krátký souvislý text, který bude obsahovat nejdůležitější informace z videa:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-1-06 vytváří vlastní jazykově správný a koherentní text s ohledem na jeho účel, text po sobě kontroluje a případné nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování

ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Dovednost napsat text s určitým záměrem patří k základní gramotnosti každého člověka. Proto se žáci učí psát texty po celou dobu školní docházky. Pozornost je přitom věnována obsahové i formální stránce textu, žáci si zkouší napsat různé žánry. Důležitou roli má i jazyková správnost vytvářených textů. Podstatné je zachování gramotnostního charakteru OVU, smyslem je dosažení funkční gramotnosti, a to s využitím opory poznatků o jazyce a stylu. Podstatným faktorem při tvorbě koherentních textů je využívat dispozice a zájmy žáků.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- napíše písemný projev podle zadání;
- zkontroluje vlastní písemný projev a opraví případné nedostatky;
- vytvoří si osnovu zamýšleného textu;
- dodržuje pravidla formální úpravy textu;
- používá správně jazykové jevy v souladu se svými schopnostmi a dovednostmi;
- dodržuje při psaní souvislého textu textovou návaznost / dějovou posloupnost;
- při psaní textu respektuje vlastní komunikační záměr;
- ověřuje správnost pravopisných jevů v tištěných/digitálních zdrojích;
- dodržuje pravidla mezivětného navazování;
- porozumí textové návaznosti a dějové posloupnosti;
- používá bezpečně pro psaní také digitální technologie;
- porozumí základní potřebné jazykovědné terminologii (učení probíhá od dovedností k terminologii, nikoli naopak)

Učivo: psaní textů: formální pravidla úpravy textů – pravopisné jevy a ověřování jejich správnosti – účel textu – koherentní text – mezivětné navazování – textová návaznost – dějová posloupnost – tvořivé činnosti s textem – digitální technologie při psaní textů

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.pravopiscesky.cz/osnova-vzor-pra-1149-11179.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=HrLe5Ur9lhs>

<https://www.youtube.com/watch?v=fCy3ErwMRDY>

<https://www.youtube.com/watch?v=GbwcnXgQeoo>

<https://www.pravidla.cz/>

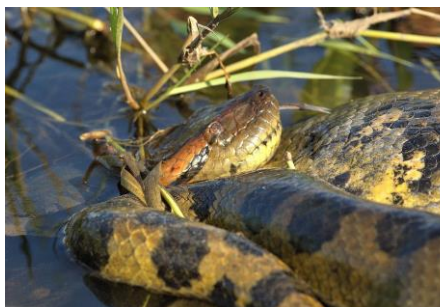
9.1.06 Tvorba vlastního textu

Napište příběh, ve kterém budou obsaženy všechny skutečnosti na obrázcích (na pořadí obrázků nezáleží).

.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....

.....
.....

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-01 ovládá spisovnou výslovnost

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Ovládání spisovné výslovnosti patří k základním komunikačním dovednostem, které mají vliv na to, jak je člověk ve společnosti vnímán. Pro některé komunikační situace je používání spisovné výslovnosti a priori předpokládáno, v jiných situacích je očekávání v této oblasti podstatně benevolentnější a v dalších není spisovná výslovnost očekávána vůbec. V prostředí českých komunit v zahraničí se může potřebnost ovládání spisovné výslovnosti jevit jako nadbytečná, nicméně motivace je stejná jako u osvojování kteréhokoli jazyka – spisovná výslovnost je normou, ke které se chceme co nejvíce přiblížit.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- rozliší, zda je možné hlásku ve výslovnosti vypustit, či nikoli;
- rozliší možnosti zjednodušené/pečlivé výslovnosti;
- odhadne, v jakých komunikačních situacích je/není potřebné dodržovat spisovnou výslovnost;
- rozezná nedbalou výslovnost;
- dovede členit souvislou řeč;
- přednese text s použitím spisovné výslovnosti;
- používá adekvátně přízvuk;
- pracuje s intonací v závislosti na komunikační situaci

Učivo: zvuková podoba jazyka – zásady spisovné výslovnosti, modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný), intonace, členění souvislé řeči (pauzy, frázování); texty a jejich čtení; audio a video materiály pracující se spisovnou a nespisovnou výslovností

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.phil.muni.cz/jazyk/files/ftikaCZorto.pdf>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2954-spodoba-znelosti?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3146-tempo-rci?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3164-prizvuk?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3173-raz-ve-vyslovnosti?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/3058-fonemy?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

https://www.kulturaslova.cz/images/lektori/materialy/lektori_spisovna_vyslovnost.pdf

<https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=911>

Následující text je úvodem projevu bývalého prezidenta Václava Havla v americkém Kongresu. Představte si, že jste na místě prezidenta a pronášíte tento projev. Přečtěte projev, dbejte na spisovnou výslovnost:

Když mne 27. října loňského roku naposledy zatýkali, nevěděl jsem, jestli to je na dva dny, nebo na dva roky. Když mi přesně měsíc poté řekl rockový hudebník Michael Kocáb, že budu asi navržen do funkce prezidenta, myslel jsem, že to je jeden z jeho obvyklých žertů.

Když mne 10. prosince 1989 můj přítel herec Jiří Bartoška navrhl na velkém mítinku v Praze jménem Občanského fóra do úřadu prezidenta republiky, považoval jsem za vyloučené, že mne náš parlament, zděděný po předchozím režimu, může do tohoto úřadu zvolit.

Když jsem byl o devatenáct dní později jednomyslně zvolen prezidentem své země, netušil jsem, že za necelé dva měsíce budu mluvit před tímto slavným a mocným parlamentem a že má slova budou přímo sledovat miliony lidí, kteří o mně nikdy neslyšeli, a že stovky politiků a politologů budou odborně zkoumat každé slovo, které řeknu.

Když mne 27. října zatýkali, žil jsem v zemi, kde vládla nejkonzervativnější komunistická vláda v Evropě a celá společnost dřímala pod příkrovem totalitního systému.

Dnes, po necelých čtyřech měsících, k vám promlouvám jako představitel země, která se vydala na cestu k demokracii, v níž je plná svoboda slova, která se připravuje na svobodné volby, chce budovat prosperující tržní ekonomiku a dělat svou vlastní zahraniční politiku.

Obrázek: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:V%C3%A1clav_Havel#/media/File:V%C3%A1clav_Havel-Szil%C3%A1gyi.jpg

Text: https://cs.wikisource.org/wiki/Projev_V%C3%A1clava_Havla_v_Kongresu_USA

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-02 *orientuje se ve způsobech obohacování slovní zásoby, zásadách slovtvorby, rozlišuje významy slov a slovních spojení*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Rozpoznání významu slov a slovních spojení tvoří jeden ze základních předpokladů k tomu, aby žáci porozuměli textu i různým komunikačním sdělením. Pro orientaci v jazyce i pro jazykově správné vyjadřování slouží rovněž znalost základních zásad tvoření slov v češtině i způsobů, jimiž je slovní zásoba obohacována. Nedílnou součástí osvojování jazykových dovedností je rozvíjení porozumění přeneseným pojmenováním, což má přímou souvislost se schopností žáka číst umělecké texty a odhalovat v nich vedle přímých vyjádření také vyjádření jen naznačená či obrazná.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- porozumí významu slov;
- porozumí významu slov v textu nebo jejich význam z textu odvodí;
- rozliší přímé a obrazné pojmenování;
- určí nebo odvodí význam obrazného pojmenování v daném kontextu;
- nalezne synonymická vyjádření v textu;
- určí nebo vyhledá ke konkrétním výrazům možnosti jejich synonymického vyjádření;
- nalezne antonymická vyjádření v textu;
- určí nebo vyhledá ke konkrétním výrazům možnosti jejich významově protikladného vyjádření;
- rozliší homonyma;
- rozlišuje jednotlivé způsoby obohacování slovní zásoby a uvádí jejich příklady;
- odvozuje slova pomocí předpon a přípon;
- rozliší slova vzniklá skládáním a dovede je utvořit;
- rozliší slova vzniklá zkracováním a dovede je utvořit;
- rozezná sousloví a vysvětlí jejich význam;
- rozliší multiverbizační a univerbizační a vytvoří slova/výrazy podle zadání

Učivo: slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba a její jednotky; slohové rozvrstvení slovní zásoby; význam slova; homonyma, synonyma, antonyma; obohacování slovní zásoby; způsoby tvoření slov

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/tema/slovotvorba?stupen=2-stupen-zs>

https://ucebnice.fraus.cz/file/edee/eshop/ucebnice/nahledy/100339/cj7_huc-ng_qr_web.pdf

<https://www.pravopisne.cz/2012/11/pravidla-jak-v-cestine-tvorime-slova/>

Podívejte se na video a řešte úlohy:

Univerbizace a multiverbizace

Vysvětlete na základě videa, co je univerbizace:

Ve videu se mluví o šesti způsobech vzniku univerbizovaných výrazů. Napište všechny způsoby a uveďte ke každému dva příklady (jiné než ve videu):

1

2

3

4

5

6

Vysvětlete, co je multiverbizace, a uveďte dva příklady (jiné než ve videu):

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-03 *pracuje samostatně s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami v tištěné i digitální podobě*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-03 *samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami;*

ČJL-9-2-05 *využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu (PČP) a jazykovými slovníky je nezbytnou podmínkou pro schopnost žáků aktivně a smysluplně využít odbornou literaturu jako oporu při rozvoji jazykových dovedností. Primární je dovednost vyhledání/potvrzení správnosti použitých jazykových prostředků, s pomocí PČP či internetové jazykové příručky a dalších zdrojů lze také identifikovat chyby v textu. Důležité je umět použít tyto odborné zdroje v digitální podobě, zvláště v zahraničním prostředí nemusí být PČP i další příručky tak snadno dostupné jako v České republice.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- ověří správnost/nesprávnost jazykového jevu v jazykových příručkách;
- vyhledá a opraví s pomocí jazykových příruček chyby a nedostatky v textu;
- orientuje se v heslové části Pravidel českého pravopisu;
- určí/odhadne, v jaké příručce najde požadované informace;
- vyhledá ve slovníkových zdrojích požadované informace;
- využije informace získané v jazykových slovnících a příručkách k práci s různými typy textů

Učivo: Pravidla českého pravopisu – internetová jazyková příručka – Slovník spisovné češtiny – digitální slovníkové zdroje

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://prirucka.ujc.cas.cz/>

<https://www.pravidla.cz/>

<https://ssjc.ujc.cas.cz/>

<https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/>

Otevřete si Pravidla českého pravopisu a s jejich pomocí naleznete a opravte chyby (celkem deset) v následujícím textu:

<https://www.pravidla.cz/>

Česká republika se pyšní desítkami hradů a stovkami jejich zřícenin. Nejvíce se jich stavělo ve středověku. První kamenné hrady budovali panovníci, poměrně brzy se přidali i církevní představitelé a šlechtici. Hrady měly především obranou funkci, vznikaly od 11. až do 15. století, kdy se začínají pozvolna měnit v zámky. Každý hrad vypadal jinak, ale nějakými společnými znaky se některé vyznačovaly. Tak například existovaly velké hrady, které měly jednu nebo více věží a hradní budovy tvořily součást opevnění. Příklady takových hradů jsou Křivoklát, Zvíkov, Bezděz nebo Jindřichův hradec.

Turisticky atraktivní jsou hrady, které mají věž sloužící při napadení nepřátely jako poslední útočiště obránců. Takové hrady stavěli hlavně šlechtici. Hojně navštěvovanými hrady tohoto typu jsou Kokořín, Hasištejn a Zbiroh. Vůbec největším českým hradem je Pražský hrad, který patří k největším na světě. V chráněné krajině oblasti Český kras na Berounsku se nachází možná nejznámější hrad u nás – Karlštejn. Postavil si ho, nebo spíše nechal si ho postavit architektem Matyášem z Arrasu, Římský císař a český král Karel IV., který založil hradů několik. V Čechách to byli třeba Kašperk na Šumavě Radyně na Plzeňsku, Karlova zakladatelská činnost zasahovala ale i do dalších zemí. Jako příklady můžeme uvést hrad Lauf nedaleko Norimberku nebo Montecarlo v Toskánsku nedaleko města Lucca. Pilnými zakladateli hradů byli už předtím Přemyslovci, jejichž budovatelské úsilí vyvrcholilo za Přemysla Otakara II., který založil nejen hrady Špilberk nebo Bezděz, ale také města a kláštery.

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-04 třídí slovní druhy a tvoří spisovné tvary slov

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci

ČJL-9-2-05 využívá znalosti o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Znalosti a dovednosti z oblasti tvarosloví jsou jedním ze základních předpokladů jazykově správného ovládnutí psaného i mluveného českého jazyka. Zvládnutí principů skloňování a časování umožňuje používat jazykové prostředky jednoznačně vzhledem k zamýšlenému účinku i s ohledem na komunikační situaci. Určování slovních druhů je nástrojem přispívajícím k osvojování tvaroslovných žákovských dovedností.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- přiřadí slova ke slovním druhům;
- identifikuje chybně přiřazený slovní druh ke slovu;
- rozliší ohebná a neohebná slova;
- ovládá časování sloves;
- ovládá skloňování podstatných a přídavných jmen, zájmen a číslovek;
- ovládá skloňování běžných slov cizího původu;
- identifikuje tvaroslovné chyby v textu;
- využije znalosti tvarosloví k jazykově správnému vyjadřování v psaných i mluvených projevech

Učivo: tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://edu.ceskatelevize.cz/tema/tvaroslovi?stupen=2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/12800-dame-to-morfologie-slovni-druhy-chybny-tvar-slova>

<https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/internetova-jazykova-prirucka.html>

Doplňte do textu chybějící písmena:

Z Jihoafrické republiky se s námi vydejte do parků Botswany a zejména Namibie. Zhlédneme šakal , probudí nás pštros a na hroším ostrově potkáme nejen vzrostlé baobab . V Namibi se těším na focení světov ch přírodn ch unikátů.

Z auta sledujeme divokou zvěř, vzácné gepard , sup přiživující se na zbytcích. První noc trávíme nedaleko hranic v stromov ch obydl ch.

Namibie má skutečně nevídan rozsah přírodn ch i kulturn ch zajímavostí. Meteorit Hobe, nacházející se při cestě k hranicím Angol , je největším nalezen m meteoritem na Zem . Je to převážně železná masa o průměru tři metry. Příměs má samozřejmě víc.

Travnatá krajina s horam , kterým jakoby někdo uřezal vrchol , směšně běžící pštros a nízké seschlé keříky nás vedou až k hoře Brandberg, známé svým červen m zbarven m při západu slunce. V místě zvaném White Lady obdivujeme staré skalní malb .

Na atlantickém pobřeží nás vítá omamnou vůní téměř stotisícová kolonie tuleňů. Šakal trpělivě obcházejí samičky s mláďaty a čekají na vhodný okamžik překvapení. Tulen však nejsou snadnou kořist a dospělá samice predátor úspěšně zahání.

(<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/afrika/jihoafricka-republika/3177-dobrodruzstvi-v-jihoafricke-priode/>, upraveno)

Řešení:

Z Jihoafrické republiky se s námi vydejte do parků Botswany a zejména Namibie. Zhlédneme šakal_y_, probudí nás pštros_i_ a na hroším ostrově potkáme nejen vzrostlé baobab_y_. V Namibi_i_ se těším na focení světov_ý_ch přírodn_í_ch unikátů.

Z auta sledujeme divokou zvěř, vzácné gepard_y_, sup_y_ přiživující se na zbytcích. První noc trávíme nedaleko hranic v stromov_ý_ch obydl_í_ch.

Namibie má skutečně nevídan_ý_ rozsah přírodn_í_ch i kulturn_í_ch zajímavostí. Meteorit Hobe, nacházející se při cestě k hranicím Angol_y_, je největším nalezen_ým meteoritem na Zem_i_. Je to převážně železná masa o průměru tři metry. Příměs_í_ má samozřejmě víc.

Travnatá krajina s horam_i_, kterým jakoby někdo uřezal vrchol_y_, směšně běžící pštros_i_ a nízké seschlé keříky nás vedou až k hoře Brandberg, známé svým červen_ým zbarven_ím při západu slunce. V místě zvaném White Lady obdivujeme staré skalní malb_y_.

Na atlantickém pobřeží nás vítá omamnou vůní téměř stotisícová kolonie tuleňů. Šakal_i_ trpělivě obcházejí samičky s mláďaty a čekají na vhodný okamžik překvapení. Tulen_i_ však nejsou snadnou kořist_í_ a dospělá samice predátor_y_ úspěšně zahání.

Řešte následující úlohy:

1 Ve kterém z následujících úryvků je chyba v koncovce slova?

- A) Těžba nerostných surovin a pobřežní vrty ropy také poškozují místa, kde mívají medvědi svá doupata.
- B) S otevřenýma očima a uzavřenými nozdrami se potápí pod hladinu až do hloubky dvou metrů a pod vodou vydrží až dvě minuty.
- C) Hlavní potravou ledních medvědů jsou ryby a tuleni, za kterými se vydávají do chladných vod řek i moří i několik desítek kilometrů.
- D) Jsou neuvěřitelně silní, mrštní a na svých mírně ohnutých končetinách s ochlupenými chodidly se pomalým krokem vydávají na velké vzdálenosti.

2 Ve kterém z následujících úryvků je chyba v koncovce slova?

- A) Děti zase budou jásat, jakmile uvidí nějaký FastFood s hamburgerama, kterých je zde také dost.
- B) Čeká zde na vás také hodně druhů koření a speciální brazilský olej z palmy, která se nazývá dende.
- C) Takže ani vegetariáni se nemusí bát, že by zde byli hladí, protože specialit z ovoce a zeleniny je zde plno.
- D) V celém státě na vás čekají tisíce restaurací, i těch hodně luxusních, ale tím pádem samozřejmě také drahých.

3 Ve kterém z následujících úryvků je chyba v koncovce slova?

- A) ... jiné firmy produkující autobusy se nechovají jinak ...
- B) ... bude se muset dopravce ohlédnout po jiném dodavateli ...
- C) ... rozštelovat před hranicemi města čerpadlo a zakouřit jim ulice ...
- D) ... v Londýně se do autobusů nastupuje dokonce jenom předními dveřmi ...

4 Ve kterém z následujících úryvků je chybný tvar slova?

- A) ... jsou zde levné a bezpečnější než autobusy ...
- B) ... dostanete většinou na dopravním inspektorátu ...
- C) ... nějakou obrovskou a luxusní zaoceánskou lodí ...
- D) ... nebo si alespoň udělat nějaký primitivní překlad ...

5 Ve kterém z následujících úryvků je chyba v koncovce slova?

- A) Císařské jednotky ustupovaly v celé linii, avšak Hatzfeldovi se podařilo oddíly znovu přeskupit a zastavit švédský útok.
- B) Dne 2. března překročily Torstenssonovi oddíly úspěšně Vltavu nedaleko hradu Orlík a pokračovaly dále k severovýchodu.
- C) Císařským důstojníkům se již nepodařilo přimět rabující žoldnéře k dalšímu boji, což poskytlo švédskému maršálovi nutný čas.
- D) Císařským se podařilo předstihnout rychlým pochodem postup protivníka a maršál Melchior von Hatzfeld se rozhodl přehradit nepříteli cestu.

Řešení

1 D

2 A

3 B

4 D

5 B

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-05 ovládá pravopis; případné chyby a nedostatky s využitím dostupných nástrojů odstraní

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace

ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí

ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Osvojení dovednosti správně používat a zdůvodňovat pravopisné jevy vytváří nezbytný základ pro zvládnutí správné, srozumitelné a adekvátní podoby písemného projevu. Výstup vytváří předpoklad pro správné porozumění významům slov v případech, kdy nesprávné použití pravopisného jevu mění význam slova. Pochopení pravopisných jevů se podílí na rozvoji komunikačních dovedností žáka.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách;
- píše správně i/y po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech;
- píše správně skupiny dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě (mimo morfologický šev);
- píše správně velká písmena v typických případech vlastních jmen osob, zvířat, v zeměpisných názvech, názvech institucí, organizací, dokumentů, událostí, svátků, soutěží apod.;
- píše správně předpony s-/vs-/z-/vz-;
- ovládá změny v souhláskových skupinách v různých tvarech slov;
- píše správně čárky v jednoduché větě a v souvětí;
- používá pravopisně správně koncovky podstatných a přídavných jmen;
- zdůvodní správné užití pravopisného jevu v konkrétním případě;
- rozliší správně použitý pravopisný jev od nesprávného;
- rozezná v textech pravopisné chyby a opraví je;
- porozumí základní potřebné jazykovědné terminologii (učení probíhá od dovedností k terminologii, nikoli naopak)

Učivo: tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.pravidla.cz/>

<https://www.pravopisne.cz/category/pravidla-pravopisu/souhrn-pravopisnych-pravidel/>

<https://prirucka.ujc.cas.cz/>

<https://www.albatrosmedia.cz/autori/29501401/frantisek-broz/>

Kde se píšou velká písmena a kde malá? Řešte následující úlohy:**1 Ve kterém z následujících úryvků je pravopisná chyba?**

- A) V době železné zde pobývali germánští Markomani.
- B) Severním směrem od města najdeme oblast Český ráj.
- C) V letech 1446 až 1848 patřilo bousovsko ke kosteckému panství.
- D) Severně od města najdeme mohylové pohřebiště a bývalé slovanské sídliště.

2 Ve kterém z následujících úryvků je chyba v psaní velkých písmen?

- A) Další důkaz o existenci Jabkenic, jejichž název patrně vznikl podle ovoce, kterému se zde dařilo, potvrzují zbytky opevnění tvrze na návrší zvaném Hrádek.
- B) Podle nálezů bronzových předmětů z období časně laténské kultury se lze domnívat, že už v 5. století před naším letopočtem měli na místě dnešních Jabkenic své sídlo prakeltové.
- C) Obec, ležící 18 km jihovýchodně od Mladé Boleslavi, 17 km severně od Nymburka a 55 km severovýchodně od Prahy, kterou svým devítiletým pobytem proslavil Bedřich Smetana, má bohatou historii.
- D) Jelikož většinou názvy vznikaly podle toho, co se kde nacházelo, např. Stříbro nebo Železná Ruda, lze se domnívat, že Jabkenice mají skutečně svůj název od množství jabloní zde rostoucích, jak uvádí kronika školy jabkenické.

3 Ve kterém z následujících úryvků je pravopisná chyba?

- A) Pouze Sasko vyslalo své vojsko na pomoc Rakousku, ostatně jinak by se jeho sbory dostaly do Pruského zajetí.
- B) Vedlejší bojiště v Itálii se stalo svědkem bitvy u Custozy, kde se početně slabším rakouským silám podařilo italskou armádu porazit.
- C) Benedek soustředil zprvu hlavní síly v okolí pevnostního města Olomouce, následně po vpádu pruské armády do Čech přesunul vojsko do východních Čech.
- D) Rakousko muselo odstoupit Benátsko Itálii, vzdát se práv na Šlesvicko-Holštýnsko ve prospěch Pruska, a především souhlasit s rozpuštěním Německého spolku.

4 Ve kterém z následujících úryvků je pravopisná chyba?

- A) Po vzniku Československé republiky byly k obci připojeny i osady Rájce a Kobelce.
- B) Název obce byl zřejmě odvozen od Černého potoka či od rozsáhlých ložisek černého uhlí.
- C) Z tipů na výlet upozorňujeme na nedaleké vrcholy Svar, Bezinka, Obora a Rajecký Špičák.
- D) Nachází se na mírně zvlňené náhorní planině na hranici Karlovarského a Sokolovského okresu.

5 Který z následujících úryvků je napsaný bez pravopisných chyb?

- A) Platí se zde Brazilským Realem.
- B) Na západě je to potom Peru, Bolívie a Paraguay.
- C) Východně od Brazílie naleznete pouze Atlantický Oceán.
- D) Uznávanou řečí je zde převážně Portugalština, ale také Španělština.

Řešení:

1 C

2 B

3 A

4 D

5 B

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-2-06 **rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu, orientuje se v systému jazyků**

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-2-05 *využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace*

ČJL-9-2-08 *rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Spisovný jazyk je určený k používání při veřejné komunikaci, tzn. v úřední komunikaci, při veřejných projevech, v listinách apod. Spisovná čeština má reprezentativní funkci, používá se tedy v zákonech, vyhláškách, předpisech a dalších oficiálních dokumentech, v knihách (zejména odborných). Aby nedocházelo k nedorozuměním v různých komunikačních situacích, je potřeba rozlišovat spisovnou a nespisovnou češtinu, která se užívá v běžné komunikaci, a také nářeční prvky a další projevy nespisovného jazyka. Zároveň se pracuje v uvědomění si příslušnosti češtiny ke skupině slovanských jazyků, toto uvědomění umožňuje žákům jednak lepší obecně kulturní orientaci, jednak důkladnější porozumění českému jazyku jako systému.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- rozlišuje spisovné a nespisovné jazykové prostředky;
- nahradí nespisovný výraz výrazem spisovným;
- užívá ve veřejné komunikaci spisovnou slovní zásobu;
- rozliší spisovné a nespisovné jazykové jevy;
- tvoří slova v souladu se zásadami tvoření slov;
- skloňuje a časuje správně ohebná slova;
- tvoří správně věty a souvětí;
- identifikuje nespisovné výrazy v textu a nahradí je výrazy spisovnými;
- rozliší slovanské jazyky od ostatních jazyků;
- přiřadí češtinu a nejběžnější jazyky k jazykovým rodinám

Učivo: rozvrstvení národního jazyka – spisovné a nespisovné útvary a prostředky, jazyk a komunikace, jazyková norma a kodifikace, kultura jazyka a řeči, původ a základy vývoje češtiny, čeština jako jazyk národní a mateřský, skupiny jazyků

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- využití různých typů komunikace – každodenní, institucionální, mediální, zážitková, odborná (jednoduchá);
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití lineárních i nelineárních textů;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- lingvistická terminologie není cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.pravidla.cz/>

<https://prirucka.ujc.cas.cz/>

<https://edu.ceskatelevize.cz/tema/tvaroslovi?stupen=2-stupen-zs>

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/12800-dame-to-morfologie-slovni-druhy-chybny-tvar-slova>

<https://edu.ceskatelevize.cz/predmet/cj-a-literatura?stupen=2-stupen-zs&tema=skladba>

<http://propedeutika.rvp.cz/data/5-3-4a.pdf>

<https://www.mojecestina.cz/article/2008091703-zarazeni-cestiny>

Přepište následující text do spisovné češtiny:

Tendle chlápek se mi nelíbil od začátku. Do každého strkal, flašku zahodil na chodník, až se kusy skla rozlítly všema směrama. Policajti nikde, aby ho někdo umravnil. A pak přišlo překvápko. Proti němu šla nějaká babka a táhla za sebou vozejk. „Kam se suneš, obludo? Uhni!“, houknul na ní chlápek. „Obluda“ mu nevěnovala žádnou pozornost. Když ji chlápek míjel, kopnul do vozejk. „Co děláš, nemehlo?“ reagovala stařenka. Ona tak totiž vypadala, jako celkem roztomilá stará paní. Její otázka chlápka popudila. „Zmiz, ty babizno, nebo...“ a píchnul do paní prstem. Pak už se děly věci. „Stařenka“ se narovnala, popadla chlápka za ruku a ten se hnedle octnul na zemi. „Sem sice stará, ale ňáká síla mi eště ze zápasení zvoztala, burane...“ Stará paní vzala vozejk a nerušeně pokračovala v cestě. „Buran“ se zvednul ze země a někam zmiznul. Jestli do posilovny, jak mu „babka“ doporučila, nevím.

Utvořte 2. pád od následujících slovních spojení:

čtyři přátelé: _____

jedovatí štíři: _____

populární píseň: _____

vaše jehňátka: _____

Utvořte 3. pád od následujících slovních spojení:

můj palác: _____

slavná tenistka: _____

úžasní lidé: _____

tři olivy: _____

Utvořte 4. pád od následujících slovních spojení:

zatoulaná slonice: _____

známý umělec: _____

strýcovi mazlíčci: _____

středověcí rytíři: _____

Utvořte 5. pád od následujících slovních spojení:

ten zbabělec: _____

ta politička: _____

mladý muž: _____

pan soudce: _____

Utvořte 6. pád od následujících slovních spojení:

náš velitel: _____

hrst fazolí: _____

vepřový řízek: _____

zralé maliny: _____

Utvořte 7. pád od následujících slovních spojení:

pozvaný host: _____

město Břeclav: _____

vyhrabaná kost: _____

někteří herci: _____

Řešení:

Utvořte 2. pád od následujících slovních spojení:

čtyř přátel
jedovatých štírů
populární písně
vašich jehňátek

Utvořte 3. pád od následujících slovních spojení:

mému paláci
slavné tenistce
úžasným lidem
třem olivám

Utvořte 4. pád od následujících slovních spojení:

zatoulanou slonici
známého umělce
strýcovy mazlíčky
středověké rytíře

Utvořte 5. pád od následujících slovních spojení:

ty zbabělče
ty političko
mladý muži
pane soudce

Utvořte 6. pád od následujících slovních spojení:

našem veliteli
hrsti fazolí
vepřovém řízku
zralých malinách

Utvořte 7. pád od následujících slovních spojení:

pozvaným hostem
městem Břeclav
vyhrabanou kostí
některými herci

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-01 *reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla

ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Dovednost reprodukovat a interpretovat přečtený nebo slyšený text vede žáky k porozumění danému textu, posiluje jeho dovednosti pracovat s informacemi, postavami, dějem, časoprostorem, jazykovými prostředky. Žáci využívají znalosti rozdílů mezi uměleckými a neuměleckými texty, mezi poezií, prózou a dramatem. Porozumění uměleckému textu je podporováno i pochopením struktury literárního díla. Všechny „literární“ očekávané výstupy jsou vzájemně úzce propojené a prolínají se.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- vyjádří obsah nebo základní charakter přečteného uměleckého textu;
- vybere si knihu ke čtení podle vlastní čtenářské vyspělosti;
- zdůvodní výběr vlastní knihy;
- po přečtení knihy posoudí naplnění/nenaplnění očekávání při jejím výběru;
- vystihne hlavní myšlenky textu;
- vyjádří souvislost mezi přečteným textem a vlastní zkušeností (čtenářskou i osobní);
- posoudí souvislost mezi obsahem textu a jeho formálním zpracováním;
- popíše základní prvky struktury literárního díla;
- provádí samostatně interpretaci uměleckého textu;
- charakterizuje typické rysy konkrétního autorského stylu v daném uměleckém textu

Učivo: tvořivé činnosti s literárním textem – přednes literárních textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům; způsoby interpretace literárních a jiných uměleckých děl

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckých textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/123/interpretace-basnickeho-textu.html>

http://kcjl.upol.cz/kombcj/studijni_opory/vybrane_kapitoly_didaktika_literatury.pdf

Stáhněte si knihu Jaroslava Haška Povídky II:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/99/42/72/povidky_ii_hasek.pdf

Přečtěte si text Hodina pravopisu (s. 172–174) a řešte následující úlohy:

Porovnejte přečtený příběh s vaší vlastní zkušeností:

Charakterizujte jazykové prostředky užití v textu:

Uveďte hlavní myšlenku textu a vaši odpověď zdůvodněte:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-02 *formuluje dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Četba krásné literatury, návštěva divadelního představení nebo zhlédnutí filmu mají nezastupitelný podíl na rozvoji estetického cítění a vnímání každého člověka. Vnímání krásy prostřednictvím vizuálních vjemů je sice bytostně autentická záležitost, nicméně čtení nebo sledování představení pro zábavu je potřeba žákům objevit a dovednosti s tím spjaté postupně rozvíjet. Všechny „literární“ očekávané výstupy jsou vzájemně úzce propojené a prolínají se.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- vyjadřuje vlastní zážitek z četby (ve smyslu působení textu na čtenáře);
- vyjadřuje vlastní zážitek ze sledování divadelního/filmového představení;
- diskutuje o vlastních zážitcích z četby se spolužáky / jinými čtenáři;
- diskutuje o vlastních zážitcích ze sledování divadelního/filmového představení;
- vnímá zážitky z četby spolužáků / jiných čtenářů a respektuje je;
- vnímá zážitky spolužáků ze sledování divadelního/filmového představení;
- vyjadřuje se k příčinám a následkům jednání postav v příběhu;
- zdůvodňuje, proč se mu konkrétní text/představení líbí/nelíbí;
- obhájí argumentačně své zážitky v diskusi se spolužáky;
- vytváří strukturovaný záznam z četby k pozdějšímu studijnímu využití;
- vytváří strukturovaný záznam ze sledování filmového/divadelního představení k pozdějšímu studijnímu využití;
- posoudí uměleckou kvalitu literárního/divadelního/filmového díla;
- využívá literárněvědní terminologii při práci s uměleckými díly;
- charakterizuje použité jazykové prostředky a posoudí jejich účinek na čtenáře/diváka

Učivo: základy literární teorie a historie – struktura uměleckého díla (námět a téma díla, hrdina, kompozice příběhu), jazyk uměleckého díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš), literatura umělecká a věcná (populárně-naučná literatura, literatura faktu, publicistické žánry), analogické kategorie pro divadlo a film

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckých textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.ctenarsky-denik.cz/>

Stáhněte si knihu Karla Čapka Italské listy:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/36/italske_listy.pdf

Přečtěte si ukázkou o Florencii (s. 12–14) a řešte následující úlohy:

Porovnejte, jak líčí Čapek Florencii a Bolognu:

Znázorněte graficky skupiny turistů ve Florencii, jak je vnímá Karel Čapek:

Vysvětlete, jaká historická skutečnost je zachycená na straně 13, 4.–7. řádek:

Napište, jaký dojem máte z Florencie po přečtení ukázky. Láká vás město k návštěvě?
Vaši odpověď zdůvodněte:

9.3.02 Dojmy z četby

Stáhněte si knihu Karla Čapka Anglické listy:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/26/anglicke_listy.pdf

Přečtěte si ukázkou na stranách 28–29 a řešte následující úlohy:

Porovnejte, jak líčí Čapek Oxford a Cambridge:

Představte si, že si můžete vybrat anglickou univerzitu, na které byste studovali. Pro kterou byste se rozhodli na základě Čapkova popisu? Vaši odpověď zdůvodněte:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-03 **vytváří vlastní literární texty**

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-04 *tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Psaní vlastních autorských uměleckých textů přispívá k osvojování dovednosti vyjádřit vlastní estetické vnímání, propojit myšlenkové operace a fantazijní svět žáka a toto zachytit odpovídajícími výrazovými prostředky. Všechny „literární“ očekávané výstupy jsou vzájemně úzce propojené a prolínají se, žák při vlastních uměleckých pokusech rovněž využívá osvojené dovednosti z výstupů jazykových a komunikačních.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- píše vlastní autorské umělecké texty podle zadání i podle vlastního výběru;
- propojí tvorbu vlastních textů se zážitky z četby také do dalších tvořivých aktivit (dramatických, pohybových, výtvarných, hudebních...) a naopak

Učivo: tvorba vlastního uměleckého textu

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckých textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

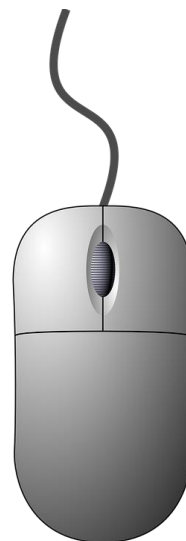
Doporučené zdroje:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/367/tvurci-psani.html>

https://www.youtube.com/watch?v=gv5_g-4OadQ

9.3.03 Vlastní literární text

Napište vlastní pohádku, ve které bude hlavní postavou myš (na obrázku):

9.3.03 Vlastní literární text

Napište příběh, jehož hrdiny budou postavy na obrázcích:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-04 *prokáže základní přehled o české a světové literatuře (s oporou ve vlastní četbě), rozlišuje základní literární druhy a žánry*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-05 *rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty*

ČJL-9-3-06 *rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele*

ČJL-9-3-07 *uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- K obecnému kulturnímu rozhledu bezesporu patří i orientace v literárních dějinách vlastního národa i světové literatury. Ideální je budování této orientace na základě vlastní četby, což může být na druhém stupni základní školy obtížné. Nicméně téměř v každé literární epoše lze nalézt ukázky textů, které mají potenciál žáky oslovit. Principem není vychovat ze žáků literární vědce, ale naučit je mít rádi literaturu, a to i prostřednictvím práce s literární historií a základy literární teorie.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- orientuje se na časové ose dějin literatury adekvátně věku žáka;
- charakterizuje vybrané literární směry;
- přiřadí k vybraným uměleckým směřům významné autory české i světové literatury;
- rozliší základní literární druhy a žánry;
- rozliší hodnotnou a konzumní literaturu;
- obhájí argumentačně vlastní názory a tvrzení o tématech z literárních dějin a teorie literatury;
- přiřadí konkrétní texty k žánru/druhu/směru/autorovi na základě porozumění textu a dovednosti vyhledání potřebných informací

Učivo: tvorba vlastního uměleckého textu

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckých textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.eknihovna.cz/literarni-druhy/>

<https://www.icestina.cz/prehledne-dejiny-literatury/>

<https://edu.ceskatelevize.cz/predmet/cj-a-literatura?stupen=2-stupen-zs&tema=literarni-teorie>

<https://edu.ceskatelevize.cz/predmet/cj-a-literatura?stupen=2-stupen-zs&tema=literarni-smer>

Podívejte se na video a řešte úlohy:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/9132-havlickovy-epigramy?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

Charakterizujte na základě videa, co je typické pro epigramy Karla Havlíčka Borovského:

Vysvětlete, co je epigram:

Podívejte se na video:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/975-karel-jaromir-erben-jeho-zivot-a-doba?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

Na základě videa napište medailonek o Karlu Jaromíru Erbenovi:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Karel_Jarom%C3%ADr_Erben#/media/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Karel_Jarom%C3%ADr_Erben.jpg

9.3.04 O literatuře

Podívejte se na video:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/8768-jaroslav-seifert?vsrc=predmet&vsrid=cj-a-literatura%7E2-stupen-zs>

Na základě videa napište medailonek o Jaroslavu Seifertovi:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jaroslav_Seifert#/media/File:Jaroslav_Seifert_1981_foto_Hana_Hamplov%C3%A1.jpg

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-05 *porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-08 *porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování*

Zdůvodnění potřeby OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Rozvoj estetického vnímání uměleckých děl je nedílnou součástí vzdělávání. Porovnáváním zpracování stejného námětu prostřednictvím textu, divadelního představení a filmového umění se nejen rozvíjí estetické citění a vnímání, žáci se zároveň učí pracovat s různými uměleckými projevy ve smyslu výstavby i interpretace.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- porozumí obsahu literárního textu, divadelního a filmového zpracování a tyto obsahy porovná;
- porovná způsob zpracování stejného námětu různými uměleckými žánry;
- posoudí rozdíly mezi divadelním a filmovým zpracováním téhož námětu;
- zhodnotí zdařilost literárního, divadelního či filmového zpracování stejného námětu

Učivo: literární texty, divadelní představení a jejich záznamy, filmová představení

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckých textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://www.databazeknih.cz/seznamy/knihy-ktere-maji-filmove-zpracovani-1190>

<https://www.ascestinaru.cz/co-muze-nabidnout-film-oboru-cesky-jazyk-a-literatura/>

<https://www.dramox.cz/pro-skoly>

Stáhněte si knihu Oty Pavla Plná bedna šampaňského:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/52/31/54/plna_bedna_sampanskeho.pdf

Přečtěte si povídky *Omyl* (s. 15–24) a *Prokletý cyklista* (s. 68–75):

Potom se podívejte na film *Čestné kolo*:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/134980-cestne-kolo/>

Určete námět povídek i filmu:

Porovnejte zpracování námětu v povídkách a ve filmu:

Přečtěte si vybranou báseň z *Kytice Karla Jaromíra Erbena*:

<https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/00/42/kytice.pdf>

Potom se podívejte na filmové zpracování:

https://www.google.cz/search?q=erben+kytice+online&biw=1476&bih=706&tbm=vid&sxsrf=ALiCzsZif_A92jNVy8yOZNRcgAFZOFrsbQ%3A1671572952467&ei=2C2iY-mIHI-HrwS1rJzwCA&oq=erben+kytice&gs_lcp=Cg1nd3Mtd2l6LXZpZGVvEAEYATIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6CwgAEIAEELEDEIMBOggIABCxAxCDAToICAAQgAQQsQM6CAgAEIAEEMsBUABYxhxg2zNoAHAAeACAAboCiAHjDZIBCDauMTEuMC4xmAEAoAEBwAEB&sclient=gws-wiz-video#fpstate=ive&vld=cid:ee45fadf,vid:l9OdptqIW2Y

Popište, jak je báseň, kterou jste četli, zpracována ve filmu:

Podívejte se na filmové zpracování díla Karla Hynka Máchy Máj:

https://www.zkouknito.cz/video_130087_maj-2008

Stáhněte si knižní podobu Máchova Máje:

<https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/29/98/19/maj.pdf>

Vyhledejte v textu knihy vybrané pasáže, které jste zaznamenali ve filmovém zpracování. Tyto pasáže z knihy a filmu porovnejte:

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU

Očekávaný výstup pro české školy v zahraničí:

ZAHR-ČJL-9-3-06 *vyhledává informace v různých typech informačních zdrojů*

OVU pro zahraniční školy odvozený od RVP ZV, OVU:

ČJL-9-3-09 *vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích*

Zdůvodnění potřebnosti OVU pro výuku češtiny v zahraničí:

- Získávání informací, ověřování jejich spolehlivosti a využití v další práci patří k základním nadpředmětovým dovednostem. Pro oblast literatury to znamená umět získat informace v oblasti působení literární vědy a jejích disciplín, ale také orientaci v katalogích a knihovních fondech, které jsou v současné době do značné míry digitalizované.

Osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- vyhledá potřebné informace v různých tištěných i digitálních zdrojích;
- zpracuje vlastní text na základě vyhledaných a ověřených informací

Učivo: tištěné a digitální informační zdroje

Základní metodická doporučení:

- preference komunikačního pojetí výuky;
- aktivní zapojení žáků;
- maximální variabilita výukových metod;
- využití uměleckých i neuměleckých (pojednávajících o uměleckém textech) textů;
- široké využití textů krásné literatury;
- využití digitálních materiálů a zdrojů;
- literárněvědní ani lingvistická terminologie nejsou cílem výuky

Doporučení k hodnocení:

- formativní hodnocení (průběžné) ze strany učitele;
- sebehodnocení žáků (podle stanovených kritérií);
- žákovské portfolio (nástroj ke sledování pokroku);
- nástroje k ověření výsledků vzdělávání (pro vyjádření sumativního hodnocení)

Doporučené zdroje:

<https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovníky-a-zdroje/>

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/list.jsp>

<https://edicee.ucl.cas.cz/prirucky/slovníkove/142-slovník-literarni-teorie>

Další použité zdroje

Vedle zdrojů a odkazů přímo citovaných v pracovních listech byly k vývoji metodického materiálu použity obrázky z <https://pixabay.com>, všechny volné i pro komerční užití a bez další nutnosti uvádět zdroj.

Aktuální verze RVP ZV je dostupná zde: <https://www.npi.cz/ramcove-vzdelavaci-programy-zakladni-vzdelavani>

František Brož

**Český jazyk a literatura
v českých školách v zahraničí**

Metodický materiál pro učitele 2. stupně základní školy

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,
Senovážné nám. 25, 110 00, Praha 1

Rok vydání: 2023

První vydání

ISBN 978-80-7578-121-5

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu České republiky
najdete na webových stránkách www.npi.cz

